

Dojrzałość szkolna – czyli co moje dziecko powinno umieć przed pójściem do szkoły

Zanim dziecko pójdzie do szkoły, rodzice powinni mieć pewność, że ich pociecha jest gotowa do podjęcia nauki w klasie pierwszej. Przedszkola mają obowiązek wydać informację o gotowości szkolnej dziecka. Niezależnie od zawartości tego dokumentu rodzicom potrzebna jest jednak wiedza na temat tego, co oznacza pojęcie: dojrzałość szkolna.

Dojrzałością szkolną nazywa się taki poziom rozwoju dziecka, który pozwala mu sprostać obowiązkom szkolnym. Krótko mówiąc, jest to stopień przygotowania fizycznego, społecznego i psychicznego, który gwarantuje szkolne sukcesy. Nie zawsze jednak te sfery rozwijają się w sposób harmonijny. Zdarza się, że dzieci o bardzo wysokim poziomie rozwoju intelektualnego nie dają sobie rady z nauką, obowiązkami, nową organizacją pracy itp. Dzieje się tak, ponieważ mimo posiadania szerokiego zasobu wiedzy i umiejętności, np. liczenia, czytania, a nawet pisania, nie osiągnęły jeszcze dojrzałości emocjonalnej.

Dlatego tak ważne jest, aby rodzice zwracali szczególną uwagę na usamodzielnienie dziecka, budzenie wiary we własne możliwości i na motywację do pracy, a przede wszystkim na pozytywny stosunek dziecka do obowiązków. Kształtowanie charakteru jest bowiem równie ważne jak rozwijanie intelektu. Można oczywiście ukierunkować i wesprzeć rozwój swojego dziecka w taki sposób, by ułatwić mu osiągnięcie dojrzałości lub wyrównać braki, jakie ewentualnie zauważamy.

Kryteria gotowości szkolnej

Oto dziesięć kryteriów oceny gotowości szkolnej dziecka:

1. umiejętność koncentracji, skupiania uwagi,
2. prowadzenia rozmowy "na temat",
3. odpowiadanie na pytania,
4. reagowanie na nakazy i zakazy,
5. rozumienie obowiązujących je norm, a więc i tego, za co jest nagradzane i karane,
6. rozumienie i stosowanie norm społecznych, które są ogólnie akceptowane,
7. używanie zwrotów grzecznościowych,
8. umiejętność dzielenia się,
9. umiejętność ustępowania,
10. udzielenie z własnej woli pomocy osobie, która jej potrzebuje.

Ponadto dziecko powinno rozumieć zakazy i nakazy społeczne – na przykład konieczność przechodzenia przez jezdnię wyłącznie po pasach, ustąpienia miejsca starszej osobie w środkach komunikacji miejskiej itp. Ważne jest również, by wiedziało, z czym wiąże się nauka szkolna (konieczność siedzenia w ławce, mniej zabawy, inny rozkład dnia, więcej obowiązków, zadania domowe itd.) oraz godziło się z tą zmianą i akceptowało nowy stan rzeczy.

Nauczyciel w przedszkolu ma do dyspozycji "Skalę gotowości szkolnej". Jest to arkusz zawierający wszystkie podstawowe umiejętności i zakres wiedzy z różnych dziedzin życia, którą powinno posiadać dziecko, zanim rozpocznie naukę w szkole. Rzetelnie przeprowadzone badania dostarczą nauczycielowi wiedzy o stopniu gotowości szkolnej dziecka, która jest opisana w dokumencie wydawanym rodzicom do końca kwietnia każdego roku szkolnego.

Dla rodziców wynik diagnozy przedszkolnej jest o tyle ważny, że może odpowiedzieć im, jak wspierać swe pociechy w ich rozwoju. Rodzic ma prawo spytać nauczyciela o to, jakie umiejętności i zakres wiedzy dziecko opanowało, jakie pojawiają się trudności i jak sobie z tym radzić.

Obserwacja i ćwiczenia z dzieckiem w domu

Jako rodzice możemy prowadzić obserwację własnych dzieci w zakresie samodzielnych umiejętności oraz posiadanej wiedzy o świecie. Musimy jednak pamiętać, by oceniać dziecko **OBIEKTYWNIE** i **ZGODNIE ZE STANEM FAKTYCZNYM**, co jest oczywiście z samego założenia trudne. Jeśli nasza ocena nie będzie obiektywna, możemy skazać dziecko na niepotrzebne stresy czy stany lękowe, a w konsekwencji doprowadzić nawet u niego do powstania fobii szkolnej, która jest już jednostką leczoną przez psychologów i uznaną za jedną z najczęstszych i najpoważniejszych przyczyn niepowodzeń szkolnych.

Lista umiejętności 5- i 6-latka:

- jest ciekawy świata, zainteresowany tym, co go otacza: bada przedmioty, pyta o przyczyny obserwowanych zjawisk, eksperymentuje, chętnie rozwiązuje zagadki, często zadaje pytania;
- posiada umiejętność klasyfikowania i szeregowania przedmiotów, obrazków itp.: potrafi grupować przedmioty według różnych kryteriów, wymienia pory roku, związane z nimi zabawy dzieci i zjawiska przyrody;
- potrafi wstawić przedmiot w odpowiednie miejsce w już ułożonym szeregu;
- posiada umiejętność słownego porozumiewania się: mówi w sposób zrozumiały dla innych, np. o swoich potrzebach; używa ze zrozumieniem słów wykraczających poza bezpośrednie doświadczenie;
- potrafi opowiedzieć historyjkę obrazkową, często zadaje pytania;
- posiada umiejętność kontaktowania się z rówieśnikami: zwraca uwagę na dzieci, przewiduje ich zachowania, zaprasza do zabaw i rozmów, pomaga innym spontanicznie lub na prośbę kolegi czy koleżanki;
- jest samodzielny: sam podejmuje próby radzenia sobie z trudnością, wykazuje inicjatywę, wypróbowuje różne sposoby działania, jest zainteresowany osiągnięciem celu, stara się dokończyć pracę, okazuje radość z uzyskanego wyniku;
- podejmuje uczenie się pod kierunkiem dorosłej osoby: potrafi zapamiętać i wykonać polecenie, często zadaje pytania;
- jest sprawny pod względem ruchowym i manualnym: sprawnie łapie i odrzuca piłkę, buduje z drobnych klocków, lepi figurki z plasteliny, prawidłowo trzyma ołówek (chwył, napięcie mięśni), posługuje się prostymi narzędziami;
- interesuje się czytaniem, pisanem i matematyką, a także książkami dla dzieci; słucha, ogląda i potrafi skupić uwagę przez odpowiednio długi czas;
- umie opowiedzieć obrazkową historyjkę, rozumie sens umownych znaków, używa ze zrozumieniem słów wykraczających poza bezpośrednie doświadczenie,
- układa układanki, puzzle,

- dzieli zdanie na wyrazy (potrafi np. wyklaskać odpowiednią ich liczbę),
- dzieli wyraz na sylaby i łączy sylaby w wyraz, zna i stosuje liczebniki porządkowe, dodaje i odejmuje "konkretne" przedmioty czy liczmany.

Ćwiczenia rodziców z dzieckiem w domu powinny obejmować wszelkie aspekty działalności i rozwoju dziecka przydatne w okresie nauki szkolnej. Wszystkie muszą być prowadzone systematycznie, a jednocześnie posiadać przede wszystkim formę zabawy. Należy uwzględnić w nich możliwości dziecka i pamiętać, by nie narzucać mu zbyt dużej dyscypliny, bo możemy osiągnąć efekt odwrotny do zamierzonego, czyli zrazić je do szkoły. Wykorzystujmy okazje, które zdarzają się w czasie codziennych zajęć i działalności dziecka w domu. Uczmy je niejako "przy okazji". Ważne też, by nie oczekiwać szybkich rezultatów i natychmiastowych postępów.

Istotne jest również urozmaicenie działalności dziecka i stawianie mu zadań różnorodnych, które podniosą atrakcyjność nauki i zachęcą do starań. Nagradzajmy postępy i nie krytykujmy braków czy porażek – działamy po to, by dziecko czegoś nauczyć i wydobyć z niego potencjał, jakim dysponuje w sposób naturalny. Zaangażujmy dziadków i rodzeństwo – wspólna zabawa, skierowana na doskonalenie umiejętności i wzbogacanie wiedzy dziecka, przyniesie najlepsze efekty.

Pedagog Szkolny

mgr Jadwiga Bargieł